

Изази Недјељом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на го год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата плаће се у
платеним писмима непо-
средно администрацији „Гл.
Црногорца“ на Цетиње, а
може се и картон упућу-
њом на пошту у Котор.
Допис пислу се уредиш-
тву. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новча. За огласе веће
и на дуже пријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 21. Маја.

У недјељу 15. ов. м. свршен је у Москви величанственим начином, како само у Русији бити може, свечани чин крунисања Његовог Величанства Императора Александра III.

Данас је Он, на велики пријатељ и моћни заштитник, по милости Божјој миропомазани Владалац и Самодржавни Господар цијеле Русије.

Под благословима свете цркве православне, чији је Он вјерни син, ступио је на пријесто својих предака, с крупном на глави и скинтрот у руци, у светом дому највишег свједока свијех људи, вјекова и времена, пред лицем свога љубљеног народа и пред лицем представника скоро цијелога свијета.

Донета величанствен приказ!

Не само Јевропа, него од чести и Азија и Америка изаслали су највише људе своје да буду свједоци ове ријетке светковине и да сами собом и својим присуством свједоче о величини и значају силне и моћне Русије.

Јевропа, Азија и Америка дођоше у Москву, да се поклоне Цару царствујућем највишим дијелом свијета, на дан крунисања његова, када милошћу Божјом прима у руке скинтар самодржавног Господарства над милионима и милионима народа и над просторијом земље у којој сунце никуда не залази.

И светковина је прошла, на миру, достојанствено и величанствено!

Сви гласови, и пријатеља и непријатеља, који долазе са те светковине, слажу се у томе, да јој до данас није било равне у свијету. Срећни гледаоци не знадијаху чему више да се надиве: да ли раскошној велељепности која им је на сваком кораку очи засјењивала, да ли појавама силе, моћи и величине које свашта у колосалним размјерима пред очи износи и најживљу фантазију наткриљују и савлађују, да ли оној дивној хармонији која између владоца и народа руског влада баш онако исто као између доброга оца и добре дјеце.

Без сумње је ово пошљедње највећма изненадило понеке данашње госте руске, који Русију познају само из новинарских чланака, који се пишу на западу Јевропе.

Шта ли нијесу многи очекивали да виде, од чега ли се није код неких страховало при поласку на пут у Русију!

Чифутска штампа труди се већ од толико година, да све одношаје у Русији представи у најгрљим бојама. Ту се у свим могућим сликама црта ла намишљена фигура о „колосу са земљаним погама.“ Назад у свему, азијатско-татарско варварство и дивљаштво, кнута и путка, растровано у свим својим слојевима друштво, нигилизам, анархизам, животарење у страху вјечитом од динамита, — ето то је Русија по чланцима безобразних чифутских новинара!

Ко је из тих новина припао своје знање о Русији, можемо себи замислити, с каквим је осјећањима пошао тамо, да присуствује крунисању руског цара.

А добро је баш, што се тамо толико странига свијета, толико чланова из највиших кућа јевропских стекло. Бар ће се сад многи од њих својим сопственим очима увјерити о томе, колика је разлика између праве Русије и оне друге коју је злоба и пакост измислила и која постоји само у отро-

ваном срцу крвнијех а немоћнијех противника Русије.

Многи ће се од тих грозно разувјерити, јер ће очима својим видјети, да је Русија за кратко вријеме у свему чим се човјечанство дичи и поноси, нарочито пак у производима духа и радности човјечије, у књижевности и индустрији, учинила такав напредак као ниједна друга држава на свијету и да се већ слободно упоредити може с најнапреднијима државама Јевропе.

Многи ће се још грозније разувјерити, јер не ће пред собом видјети ни трага од нигилизма и анархизма и како се још зове тај западњачки коров, него ће видјети народ, велики један народ, срцем и душом одаи својме самодржавном Господару, видјеће милионе и милионе у свако доба справне да даду живот и главу за свога Цара. А гдје су милиони тако расположени, ту коварне и адеке руке појединијех, можда баш с поља управљане, и ако могу пријелазну несрећу да учине, никад и никад не ће бити у стању да сигурне темеље држави уздрмају, која почива на тако неопријивној љубави између народа и владоца.

Разувјерење то биће радикално. Многијема ће пући пред очима, а многи ће с обореним носом узети опротијад од Русије. Свакако то ће бити лијек радикалан и он ће добро дјејствовати на будуће расположење и на правац јавнога мишљења у западној Јевропи.

А Русији самој отвара се с владом младога миропомазаног Цара-Господара нова ера среће и напретка. Млађаном силом свога духа и енергијом јаке воље, којом га је Свемогући обдарио, млади Цар даће нови и још виши полет у свему својој силној и моћној држави. Многи се незвани савјетодавци већ сада утјечу пред Цара и Русију са својим „добрим“ савјетима. Русија и њен самодржавни Цар лијепи ће се захвалити свјема тијем савјетодавцима, а држаће се свога пута и своје намети. Сваки у својој кући најбоље зна шта му је од претне, а да Русија и њени владоци исто тако знају и добро погађу шта им у њиховој великој кући треба, то свједочи велики напредак који је до данас Русија у свему учинила.

Ми, на овом удаљеном крају великога Словенства, ми који у руском Цару и Русији вада налазимо и налазимо своје најмоћније заштите, свој тврди штит и узданицу, којима срећа и напредак Русије толико исто на срцу лежи као и наша сопствена, ми од свег срца и све душе честитамо народу руском срећно крунисање узвишенога Цара његова, и желимо топло да Бог Милостиви даде да се с новом крупном младога Цара окрупи сваколика срећа и напредак Русије и да с младим Царем њеним сједне на пријесто руски мир и благодат божја, под чијом сјеном нек се шири у вие и у пријекто пространо царство од два свијета и нека вада у добру буде народ од ето милиона, с којим нас веже иста вјера и еродна крв и који кровом моћних краља својих вада закриљује и штити свога брата и пријатеља. Богу се молимо, нека узлипти молитву нашу и дуго поживи у срећи и слави силнога Цара братског нам народа руског!

Румунски се опиру Јевропи и — Аустро-Угарској!

Тако читамо у листовима бечким и пештанским.

А у чему састоји се то опирање!

10. Маја ове године, на дан када је садашњи краљ румунски Карло ступио на пријесто, када је проглашена независност Румуњске и он за краља румуњског проглашен, отворена је велика уставотворна скупштина румуњска у Букурешту. Њу је отворио сам краљ Карло пријестом бесједом, која је својим тоном и садржајем доста узнемирила политички свијет, нарочито пак мјеродавне кругове у Аустро-Угарској.

А чим је толико страшна та бесједа?

У њој се међу осталијем, и ово каже:

„Наши одношаји к страним државама најбољи су, јер Румуњска вада је ревнисно настојавала, да задобије симпатије њихове. Румуњска није се устезала да испуни све обвезе које јој уговори палажу и она је донета учинила све на што се обавезала. Пошто је Румуњска својим трудом стекла своју независност, она је испунила сва закључења и све услове, које је тога ради Јевропа пред њу ставила, и сувише учинила је све што јој је у моћи било да се стави у склад с новим стањем ствари које је берлински конгрес створио, и да тако узмогне приступити јевропском конгресу. Прогласивши се за краљевину, на темељу напљедне монархије основане у г. 1866, Румуњска је настојавала, да поред својих народних аспирација Јевропи пружи видљиви доказ о томе како је она испуњена духом реда и самодржања, у чему тражи повојемство за своју народну самоисталност. Сва та дјела дају нам право да останемо у непоколебаном увјерењу, да Јевропа не ће тицати у наша права као независне државе и да не ће од нас тражити, да ми изводимо закључења, код којих нијесмо учествовали и на која нијесмо пристали.“

Бесједа ова, и ако није баш толико страшна као што се чини неким у Бечу и Пешти које савјест мучи, ипак завршује при крају једном изјавом, која тиче у једно јевропско питање од првога реда, а то је питање дунавско.

Још прије два мјесца Румуњска је преко свога изасланика протестовала против закључака лондонске конференције и протест је свој поткријепила послје тога изјавама својих министара у сенату и комори. Држање Румуњске, како владе њене тако и самога народа, било је дакле сложено и једнодушно. Сада то држање добија још виши значај тијем, што му се у пријестонској бесједи самога краља, дакле баш с највишег мјеста, печат одобравања удара, и то једном манифестацијом, која свако двоумљење искључује.

Владалац румуњски брани право своје земље напрема иностранству. Изгледа донета кеобично, — али ни најмање смијешно, као што се то привиђа листовима аустро-угарскијема — да се владалац једне малене државе, једне државе трећег реда ставља у опозицију против „цијеле“ Јевропе, т. ј. против омијех сила које дрмају у Јевропи.

Јест кеобично, али није ни најмање смијешно, него свако а поштовања достојно, бар у очима омијех који умију цијенити и уважавати свакије право, не разбирајући је ли право на страни великога или малог.

Румуњска не хоће да допусти туђег господарства на својем земљишту — ето у томе је главна страна овога питања. Аустро Угарска тражи за себе неко првенство међу осталим прибрежним државама на доњем Дунаву, т. ј. од Орине до Браиле, позивајући се на велике своје трговачке интересе које ту има. Румуњска онет признаје Аустро-Угарској те њене трговачке интересе, али не хоће никад да јој призна да су ти страни трговачки интереси на њеном земљишту пречни од њенога државног суверенитета и да она тим страним трговачким интересима мора на жртву приијети своју државну самоисталност и независност, да мора пред иностранцем положити оружје у својој сопственој кући.

Истина је до душе, да су то наредне велике силе, по ствар се тијем не мијења ни најмање, само неправда бива још већа, јер долази не само с једне него са више страна.

Од куда то, да су се у овој ствари све силе сложиле против Румуњске?

Румуњски листови овако тај појав тумаче: На лондонској конференцији велике силе чиниле су једна другој концесије на рачун Румуњске, и баш за то нијесу пустиле на конференцију румуњскога изасланика, што су знале да би се тијем удурмама румуњски заступник највише омирао и тијем покварио једнодушност еила окупљенијех на тој конференцији. На тај начин остале су силе одобриле Инглеској и Францеској приједлог за продужење пуномоћстава јевропске дунавске комисије, јер то иде у рачун трговини инглеској и францеској на доњем Дунаву. У награду за то Инглеска и Францеска пристале су на то да се Аустро-Угарској посредством „мјешовите комисије“ остави првенство на доњем Дунаву, а да онет ни Русија не би отишла срдита са конференције, њој је одобрено оно главно што је тражила: килијски рукав.

И тако су „свечи благо подијелили,“ а Румуњској је одобрена — подјела Дунапа на секције, онако као што је она предложила.

Да лијене добити!

Но Румуњска, и ако је мала, ипак не зна за шалу и не да се титрати са својим правима. Она је не само подигла протест против закључења лондонске конференције, него је сво и у најсвечанијој форми, у пријестонској бесједи својега владоца поставила једно начелно међународно питање, које има двоструки садржај: прво, да Јевропа не смије тицати у права Румуњске као независне државе; а друго, да Јевропа не смије тражити од Румуњске, да изводи закључења, у којима није учествовала и против којих је вада била.

Нико се о том не сумња, да је Јевропа јака од Румуњске. Али свакије право добија кеобичну снагу, кад се заступа мучни и достојанствено, и када се брани од неправде. А Румуњци се у том показују врли као нико. За то и стоји сав правичан свијет са својим гласом и својим симпатијама на њиховој страни. За то онет и велике силе, колико су јаке и силне, оклијевају и не журе се да уложе, јер се неправда ствар тешко брани.

За то је и Румуњима остављено шест мјесца, да се промисле, у надању да ће се претомислити. Рок тај изићи ће у Септембру мјесецу, но не

вјерујемо да ће тада Румуни бити мање патриотични него сада.

Жељети би било, да велике силе до тога рока више правичности стекну и да дунавско питање ријеше начином, који ће у првој линији одговарати захтјевима правде, па ма при том нечији више или мање реални интереси и интегритету тријели.

Крунисање руског цара.

Москва, 10. Маја. Још од ране зоре влада по сокацима московским највише живост. Непрегледна множина народа у свечано рухо обучена таласа се гори дола тражећи да осигура себи мјесто окренуће моћи гледати када буде цар пролазио. Четвороструки ред војника постављен је с једне и с друге стране, те зауставља масу народа, и држи по ериједи пролаз отворен. Јутрос у 3 уре затворене су све улице које воде у тврдеку и садову, кудијен ће цар пролазити, и на цијелом дугачком путу од петровске палате па до Кремља остављена су три пролаза за кола. Сва она лица, која су у ерећном положају да могу с прозора гледати када цар прође, журе се да заузму своја мјеста још прије 10 ура, јер онда ће се званично затворити улице. Домаћини од кућа држе стражу пред кућама и пропунити унутра само позната лица и она која су се у њих погодила да светковину с прозора посматрају.

У тврској улици стоје с обје стране велике масе народа, а пред народом у првом реду такозвана „охрана“ т. ј. стража парадна, која је ради одржања реда састављена од хиљаду самих сељака. Пут, којим ће кола ићи, попут је жутих шљунком. Полицајци на коњу пазе да пут буде отворен.

У 10 ура огласиће се девет топова с Кремља да цар полази. Војска већ заузима своја мјеста. Са успенске цркве зазвониле звона. Цар је изишао из петровске палате.

Вријеме је врло угодно.

Москва, 10. Маја. Величанствени и први акат сјајне светковине крунисања свршен је данас по подне по прописаном церемонијалу. Цар је у свој слави ушао у Кремљ. У слијед тога плива народ у највишој радости, јер види свога цара, здравог и веселог, у својој ередни, у старој стилици руских царева. Цар је кроз три пуна сахата, с кратким отицањима, лаганим ходом јашао на коњу, јер пут од петровске палате па до Кремља износи читаву једну миљу. Тим је путем цар у најлакшем ходу имао проћи са цијелом сјајном свитом својом.

Тај свечани акат извршен је овим начином. У 10 ура прије подне опали се девет пута из топа с кремљанске куле, а то је био знак да се има звонити на великој кули успенске саборне цркве. Звон зазвони, а војници и сви који су имали какву дужност ставе се на своја мјеста. Међу тимем окупљали су се у петровској палати чланови царске куће, страни књазови, посланици и заступници странијех дворова и дворске шарже, који су сви у парадним кочијама долазили. Министар царске куће, граф Воронцов-Дашков, који се имао за то брижити да све иде својим редом по пропису, јави цару, да је

сваки на свом мјесту и да је цијели поход уређен, дакле да се може кренути. На то Цар изјави дивнога златом окићеног зелена, поклона шаха персијскога Назредина. У исти мах батерија наспрам петровске палате онали три пута из топа, за знак да се поход има кренути.

Напријед су ишли војници од полиције и бендарии на коњу, тјелесне гардије, изасланици азијатских народа к Русији припадају, дворске шарже, дворски кавалери те су придијељени у пратњу странијех пријатеља, и чланови тржавинога вијећа који су се возили у познатим парадним кочијама са четир еједнина. За њима ишах врховни дворски маршал, а за овим Цар на коњу, праћен графом Воронцов-Дашковым, графом Миљутиним, графом Толстојем, графом Писеком и графом Лорис-Меликовым. Цар је био у маршалској униформи и изгледа е озбиљно-величанствено. На силне поздраве војске и народа отпоздравља је кратко по војнички. Иза цара возили су се у отвореним фаэтонима Велики Књаз Престолонашљедни и чланови царске куће. Велики књазови, који су сви имали многобројну свиту, носили су на себи модну ленту св. андријевског реда, и народ их је, као и цара, бурно поздрављао.

За њима је ишла Царица са великом књатињом Ксенијом у позлатеној парадној кочији. Осам прекраснијех бијелаца бјеше упрягнута у ту кочију. Царица је имала на себи отворено-жути хаљину са бијелим пријевјесом. Висока Госпођа, која дивно изгледала, коју је на грци начин фризирали и притврдили је аграфом од драгога камена који има баснословну вриједност. И царица је носила на себи ленту св. андријевског ордена. Велика Књатиња Ксенија била је обично обучена. Иза царице ишле су све велике књатиње у отвореним дворским кочијама, државне госпође и коморске госпођице царичине, дворске госпође великијех књатиња и дворске госпође које су дошле у пратњи странијех Књатиња. На крају ишао је тјелесни ескадрон од тјелесне хусарске регименте и опет такав један ескадрон од уланске регименте царева.

Ко је имао прилику да види у овоме походу цара са цијелом пратњом његовом, тај се управо морао осјетити савладам велицином славе и богатства које је ту пуцкло пред очима. Колосално, управо неизмјерно богатство рускога двора, које се ту могло опазити, сјајна војничка свита, фантастичко одијело азијатских народа, најраскошнијим украсима претрпане куће, безбројни народ у свечаном руху — све се то спојило и саставило у једну сјајну и величанствену слику, која је човјеку била засјењавала и која би још сјајније ишнала, да се небо тај дан не бјеше натунгнло. Овој велељепности нема равне у свијетовити је гледи крунисање с толиким сјајем и блијеском а у исто доба и с толиким одушевљењем народа скончано. Кад је у потоњи час начелник полиције Казлов издао дозволу да се могу прозори отворити и да се смеје с балкона гледати, тада су улице добиле још живљи и разноврснији изглед. Декорације по кућама бјеху врло оригиналне и разликују се од оних којима се обично у таквијем и подобнијем приликама куће по западним варошима Јевропе украшавају. Дипломатско тијело и заступници штампе посматрали су светковину из историјскога музеја. На овијем мјестима, гдје су цара поздравили гувернер московски, општински кмет, главни гувернер, маршали од пшметва и сељачке

депутације, били су направљени мали али врло укусни навилјони. Поздрави су свучијен били кратки, као што и ваља за такве прилике.

У исти мах кад је цар унишао у варош, зичовједник московски даде са тријумфалне каније знак, те се опали 71 топ у име поздравља. Код старе тријумфалне каније поздравиле се цара московски општински кмет и еснаф, пресједник и чланови московског губернијског вијећа, племство московске губерније, окружни маршали пшметва и гувернер московски кнез Долгоруков. По примљеним поздравима сјајне цар с коња код васкресенске каније, исто тако и велики књазови; царица сије с кочије, која се уставила близу уласка у иверску капелу. И велике књатиње сију са својијех кочија. На уласку у цркву цара и царицу дочека с крстом у руци светом водичом намјесник митрополије московске. Ушавши у цркву цар и царица и сви чланови царске фамилије клекну пред иконом мајке божје иверске, цијлавају икону, помоле се Богу и онет изиду из цркве.

За тијем Њихова Величанства са цијелом пратњом отиду у успенску саборну цркву, гдје је служено благодарјење за сретна долазак царева. На уласку у цркву дочека Њихова Величанства свети синод. По свршеном благодарјењу пођу сви у арханђелску саборну цркву, а одатле преко црвенијех степеница у Кремљ. На доњем прагу тијех степеница дочека Њихова Величанства врховни маршал, те изнесе пред цара хлеб и со; за тијем дворски министар отпрати цара и царицу у унутрашње коморе.

У тај мах, било је баш 5 ура мање један квартал, опали се 101 топ и зазвониле сва звона са свијех цркава.

Варош је сва окићена заставама и барјацима царским и народним. На кућама странијех књажева и принчева као и заступника странијех дворова вију се њихове дотичне заставе. Свукуд се виде почетна слова од имена царевог и царичиног, непреплетена у најразличнијим облицима.

Прошле ноћи све су цркве биле дупком пуне побожнога свијета, који се топло Богу мољаше за благо цара и царице и за сретан исход крунисања. Бог је услишао топле молитве вјернога народа, те је светковина прошла како се само жељети може.

Ноћас је стигао амо Књаз Црногорски. На жељезничкој постоји дочекали су га велики књазови, главни гувернер и многи високи достојанственици, који су сви имали дароване им пригорске ордене. Кад је сепаратни влак, на којем се Књаз надазио, улазио у колодвор, музика почасне страже свирала је црногорску химну.

Москва, 11. Маја. Данас послје подне преселили су се цар и царица у једну палату у Нескучнијевом саду, гдје ће све до дана крунисања остати сами у постоју и молитвама.

Данас на подне било је у трофејској дворани Кремља свечано посвећење државне заставе. У великој дворани, која је сва окићена задовбеним у ратовима заставама њемачким, францеским, пољским, турским и мађарским, стојао је часна трпеза, а за њом велика државна застава пободена. У побочној великој оружној дворани окупиле се око 11 часова цијели двор. Цар, царица, велики књаз престолонашљедник, сви велики књазови и књатиње дошли су тачно у 12 ура и по-

ставили су се у великом полукругу око часне трпезе. Дворски духовник су три помоћника свршио је прописане црквене обреде, прочитао црквене молитве и покropио барјак светом водичом. Тим је свечаност ова била завршена. Цар и царица и велики књазови, пољубивши крст који им је чинодјејствујући чиновник пружио, удаље се послје неколико минута. Двор се упути у пријестону дворану, гдје су биле изложене крунбдене утвари, и врну се за тијем у своје унутрашње коморе.

Цар и царица ишл су на посвећење државне заставе у отвореној кочији, без икакве пратње.

Амо су стигли велики војвода аустрајски Карло Лудвиг са својом супругом и војвода од Аосте. Обојица су дочекали врло љубазно од цара и царске фамилије.

О сјајном и срећном исходу јучерашње светковине влада опште задовољство. Никаква се неерска није догодила, само што је коморник Штирмер пао с коња и нешто мало убио се.

Москва, 12. Маја. Да се су почели царски телали свечано оглашавати народу, да ће се цар крунисати. Они то чине по свијема сокацима и јанама, по прописаном начину, и раздају народу крунбдене манифесте. У тијем манифестима нема ништа друго него се само јавља да ће се цар крунисати 15. ов. м. у успенској сабору. То оглашавање настаће се сјутра и прекосјутра истијем начином. Народ се граби за те манифесте и чита их у гомилама.

Пруски принц Албрехт етигао је данас у 10 ура прије подне.

Држање народа за вријеме светковина мора се рећи да је баш примјерно. Све иде у најбољем реду.

„Журнал де Ст. Петербург“ доноси слиједећи исказ иностраних принчева, њихових свита и особитих посланства, који ће доћи на свечаност крунисања.

Аустро-Угарска: Надвојвода Карло Лудовик са супругом. Свита: 1. гроф Пејачевић, надвојводни коморник; 2. барон Длоуховски; 3. гроф Ф. Дејен; 4. грофца Шенфелд, надворкиња надвојводкиње; 5. грофца Зичи, почасна надворкиња; 6. пуковник пл. Венце, заповједник 11. уланске пуковније; 7. пуковник Купелвизер, заповједник 61. пјешачке пуковније.

Њемачка: Принц Албрехт пруски. Свита: 1. генерални побочник генерал пјешачки пл. Тресков, заповједник IX. војног штаба; 2. надобредник гроф Ајленбург; 3. гроф Алтен, генерал-мајор царске свите, предстојник прве коњачичке бригаде; 4. гроф Шуленбург-Волсбург, принцев дворски маршал; 5. пуковник пл. Калтенборн-Стахау, заповједник прве царске страже цара Александра; 6. потпуковник Жуан, заповједник царева уланске регименте; 7. четник пл. Јагов особни побочник принца; 8. сатник пл. Шеле; 9. гроф Пуклер надпоручник царског збора, приручник генерала пл. Трескова; 10. Шапер, принцев особни лекар.

Баденска: Принц Карло. Свита: Два птемића.

Баварска: Принц Арнулф баварски. Свита: 1. Принц Вреде, краљев дворски маршал, четник 1. кирасирске пуковније; 2. генерал-мајор Киляни; 3. четник Ајлер; 4. гроф пл. Ликебург, коморник; 5. Подпуковник Пасаван.

Хесенска: Принц Хајрих хесенски и принц Александар хесенски. Свита:

Предрасуда, глупа предрасуда!

Много је паметније приксити и киши и снпјењу, кад смо добро флазелом утопљени, него ли се правити Шпартанцем поред ватре.

Моје је дубоко увјерење, да они, који од модерне дјце хоће да начине Шпартанце, тиме пуне само гробља младим жртвама, а онима, који остану живи, загорче живот разним бољкама.

Послије вуне, по хигијенској вриједности долази одмах свила. Задржава топлоту много боље од памука и од коња, а њен додир с кожом тако је пријатан, да у томе далеко надмашује и вуну и памук.

У неких људи неосредни додир свиле са кожом поремећава њено електрично стање те се оне бубуљицама. Много је већа друга незгода у свиле, а то је њена скупоћа.

Красна је ствар, коме кеса допунита, чаране од сирове свиле.

Памук боље одржава топлоту тијела, него ли конач, а мање од овог унија влагу. Памучне кошуље за здравље су подесније од коначних, нарочито љети и у топлим предјелима. Али памук не производи оно пријатно осјећање, као конач и лан у додир с кожом. У топлим предјелима памук може јако надражити осјетљиву кожу. У тропским предјелима, гдје је кожа обично много осјетљивија, познавао сам многе сељаките, које не могаху тријети ни памучне кошуље, ни памучне чаршаве.

Конац се знатно разликује од памука

ЛСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ХИГИЈЕНА ЉЕПОТЕ.

Од

Дра Павла Мангаце.

(Прјевод с тајландског.)

(Наставак.)

Рекох вам већ, да наша одјећа треба да буде рђав топлоноша, а то ће рећи, да лако не сироводи на поље топлоту из нашега тијела, него да је задржава што дуже заједно са оном, коју и с поља прима.

Али осим тога треба да нам је одјећа још и јако шупљикава, како би могла пролазити лако разна испарења наше коже, а то су први измети нашега организма. Сви штофови и коже, који не пропуштају ваздух, шкoдљиви су нашем здрављу, а у толико шкoдљивији, у колико већу површину покривају на нашем тијелу.

Доље са мекантосиима, какачама, и са свом другом обућом и одјећом, што ваздух ни мало не пропуштају.

Оставите то кочијашима, рибарима, радницама у бунарима и онима, који су својим послом приморани носити таку одјећу и обућу. Па и ко то мора носити, да би горе зло избјегло, треба ипак да често скида те своје хаљине, како би се могао провијати и покварених испарења ослободити.

Вунена је одјећа боља од ма какве друге. Вуна је врло рђав топлоноша, јако је шупљикава, по мало општра, те врло згодна за дражење капиларне циркулације наше коже, може се врло танко и прести и ткати, те вунене хаљине могу бити врло лаке.

Не бојте се навике на прекојерно топлење и чување. И младо и старо треба да носи вунене чаране зими и прве половине прољећа. Носите такође испод кошуље другу вунену кошуљу бар шест мјесеци у години. А и љети само мало тању, треба да је носе они, који су пошељки, који лако назебу и вагињу грудним болестима. Ко има кожу тако осјетљиву, да не може тријети општрину вуне, треба да се мало по мало на то навикне.

Само носити флазел испод кошуље довољно је, па да се сачувате од честих назеба, од лакших ревматизма, а врло често да вас заштити и од јектике. Можда су Римљани мање од нас осјећали рђаве пошљедице римске маларије, што су одјевици били у самој вуни.

У сјеверо-америчком рату опазно је др. Руш, да се офицери, који понаху флазел, много ређе разбољеваху од осталих.

Валинал је нашо најмањи број болесника у оним трупама шпанске војске, које су биле одјевене вуненим одијелом.

Капетан Мереј пошто је провео дивје године у Лабрадорским ледњацима, до би заповијест, да отилови у Антилско море. Он заповједи, да сви мриари, осим до тадашњег топлог одјећа, обуку још и јед-

не дебеле вунене гаће и кошуљу. Сваки је дан држао смотру, да ли сви људи тачно врше његову заповијест. Ови се не могаху начудити, за што се морају још топлије облачити сада, кад из поларног леда прелазе у тропску жегу. Капетан се није осврћао на њихове примјер. Он је имао на броду 150 људи, оловно је сва острва западне Индије, пристајао је у многе луке меканског залива и вратио се у Инглеску не изгубивши ни једног човјека, при свој великој опасности од прелазиз из крајње хладноће у крајњу топлоту.

Др. Хош вели, да му је много већи дио пацијената, који боловаху од пневмоније, пшвртиса и акутног ревматизма, на питање: носе ли они флазел, одговарао: Не.

Недавно сељаци око Великог Језера (Lago Maggiore) одмах од Октобра одијеваху се у неко дебело сукно, које не бјеше лијепо за око, али добро за здравље.

Од како се почеше одијевати модерно у тање, вешном памучне хаљине, број јектика и ах тних грудних болести јако се повећао. У томе се слажу сви тамошњи лекари.

Дакле право вели Шекенир: „Нека се чаробна моћ крије у вуни.“

Рећи ће многи: „Ми не носимо флазел не због штетње, ни због моде, него е тога што не ћемо да се јако разбољемо. Нашој дјци дајемо памучне, а не вунене кошуље, да се навикну на све непогоде, да буду крешки и снажни.“

1. Сатник барон пл. Шенк-Швансберг; 2. четник Вернер; 3. сатник пл. Бахмайер.

Саксонска-Вајмар и Виртемберг: Принц Херман саксонско-вајмарски са сином принцем Бернхардом. Свита: гроф Карло Линден, коморник и дворски маршал принцесе; 2. потпуковник гроф Денелин, заповједник 1. царске уланске пуковније.

Саксонска-Кобург и Гота: Принц Фердинанд, Саксонска: особито посланство: 1. Принц Георг пл. Шенбург-Валденбург, краљев генерални побочник; Вернер пл. Вотеморф, коморник; 3. Вилхелм пл. Миуквић, пуковник и заповједник стрјелачке пуковније; 4. гроф Николај пл. Себах, поручник коњаничког збора; 5. принц Ото Лудвиг пл. Шенбург.

Мекленбург-Шверин: Особито посланство: 1. Барон пл. Бранденштајн, генерални побочник; 2. пл. Бодин поручник 17. драгонске пуковније; 3. један побочни ађутант.

Мекленбург-Стрелић: Особито посланство: Гроф Шверин-Герен, дворски маршал његовог краљевског величанства и коморник краља пруског.

Францеска: 1. Посланик Ваддингтон; 2. гроф Поппекулан опунуовлашћени министар првог разреда; 3. одјелни генерал Питје; 4. Курсел, први тајник; 5. пуковник гроф Сесмесон; 6. предстојник коњаничке чете Феј; 7. сатник Рикардо Ваддингтон.

Италија: Војвода Аоста. Свита: 1. Марки Драгонети, први краљев побочник; 2. подпуковник Кољабјано, краљев побочник; 3. сатник пл. Сонак, краљев послужни частник. Особито посланство: гроф Нигра, талијански посланик у Лондону.

Ватикан: особито посланство: 1. кардинал-набискуп Винценц Ванутели; 2. Делла Волпе; 3. свећеник Коломбелли; 4. Улис де Нунчио; 5. свећеник Кили.

Велика Британија: Војвода и војвоткиња единбуршка. Свита: 1. почастна дворкиња; 2. генерал лорд Вулслиј; 3. вице адмирал гроф Кленвилем; 4. два побочника њезиног краљевског величанства.

Шведска и Норвешка: Принц Карло. Свита: пл. Лагерхајм, краљичин коморник и први тајник министарства иностраних послова; 2. подпуковник Две, краљев побочник; 3. подпуковник гроф Вахтмајстер; 4. пл. Крузенштерне, послужни частник његовог величанства.

Данска: Принц Валдемар и принц Вилим пл. Гликенбург. Свита: 1. Фастен-свијелд, краљев коморник; 2. пуковник Вајсенхерц, заповједник гарде; 3. полковник сатник Кох, краљев побочник; 4. сатник Лембеке.

Белгија. Особито посланство: 1. генерал Никес; 2. коњанички поручник Рејтјан; 3. коњанички потпоручник пл. Бок.

Холандија: Особито посланство: 1. барон Шимелпенинг ван дер Оаж, надобродник; 2. Икрх А. Н. Стунгхт д. Малал и Тил; 3. гроф И. К. Линден, пуковник коњаништва; 4. Икр. Д. А. ван Тел; 5. Икр. I. Борсел.

Шпанија. Војвода монпансијски. Свита: Војвода Медина-Сидонеки; 2. Рафаел де Ескивал; 3. генерал Емануел де Ибарета; 4. маркез Каеса Фуерте, први тајник послаништва у Паризу; 5. подпуковник Леополд Кологан; 6. Аугустин де Серна одасланик из Корте.

Португалска. Особито посланство.

Бразилија. Особито посланство.

Турска. Особито посланство: Сервер-паша.

Перзија: Абдусамед-Мирза, Изуд-Даулах, Вали пл. Хамедан.

Грчка. Краљица Олга. Свита: гђа Колокротонис, почастна госпођица; 2. Философ, коморник и тајник његовог величанства; 3. Месалес; 4. четник Нагана-мантопулос, побочник његовог величанства. Особито посланство: 1. Маврокордато, опунуовлашћени министар у Паризу; 2. потпуковник Планутае; 3. четник Сајаран; 4. четник Натарае.

Румунска. Особито посланство: 1. генерални надзорник румунског топиштва: Херкулес Арион; 2. четник К. Касм.

Србија. Особито посланство: 1. Маринковић; 2. четник Анђелковић; 3. подпуковник Симоновић.

Црна Гора. Књаз Никола. Свита: 1. војвода Радонић, министар ванских послова; 2. ађутант Матановић и др. Јован Јовановић-Змај, пјесник, књ. особни лекар.

Бугарска. Књаз Александар. Свита: 1. барон Ридзел, дворски маршал; 2. четник барон Борвин; сатник Полчи-ков; 4. поручник Увиљев; 5. Доктор Вулковић, председник државног вијећа; 6. сатник Мослов, предстојник кнежевске пратње; 7. генерал Ђесовић, заповједник топиштва; 8. Тачилестав, тајник политичког кабинета.

Сједињене државе. Особито посланство: 1. Адмирал Балдини, заповједник ескадре средиземног мора; 2. четри частника.

Кина. Особито посланство: Маркез Ченл.

Јапана. Особито посланство: 1. Ито, члан највишег вијећа; 2. Н. Јамасаки, тајник; 3. С. Кавашима, тајник; 4. Ито, тајник.

Политички преглед.

У исто доба са крунисањем руског цара у Москви изишле су у три највиша званична листа царевина Русије, Њемачке и Аустро-Угарске изјаве, које са свјем сложено припадају том свечаном акту еминентно мирољубиви значај. Бечки „Винер Абендштат“ и берлински „Норд. Алг. Цтг.“ пожуриле су се, да се у истоветном смислу одзову на један чланак руског „Журнала де С. Петербурга“ који је изишао у недељу пред крунисањем. У сва три органа мир изнутра и мир с поља сачињава главни садржај изјаве, и то тако сложено, да би се чисто рекло као да су се напријед договарали шта ће у тим изјавама казати. Почем такве инспирирације могу по природи својој произлазити само од мјеродавних политичких кругова, то се с разлогом може сматрати да су кабинети бечки, берлински и петроградски крунисање руског цара, поред његовог симболичког значења за руску царевину, још одавна сматрали као нарочиту свједоџбу мира за цијелу Јевропу. Ту претпоставку потврдио је сада и сам руски цар својим ручним писмом, које је поводом крунисања свога угравио на министар иностраних дјела г. Гирса. У том писму каже цар међу осталим и ово: „Велико пространство нашег царства и многомилион становањство његово искључују с наше стране све планове за нова освајања. Мирни развитак сила Русије, благостање њених синова у свјема грамама грађанског живота и провиђање сваког корисног рада биће предмети искључиве бриге наше владе

и даваће вазда подетицање нашој мирољубивој политици, политици која ће вазда имати пред очима ове цијељи: да одржава пријатељске на уговорима основане односије с осталијема силама и да чува нетакнуто достојанство наше царевине.“

Ријечи ове руског цара, којима се обилежавају главне цијељи руске унутрашње и спољашње политике, допета су са свјем јасне и не треба им никаквог коментара. На те ријечи пристају и званични органи обојих других царевина. Тако нише поводом царава крунисања бечки „Винер Абендштат“ ово: „Свечан акт крунисања Њ. Величанства Цара и Њеног Величанства Царице руске, који ће се сјутра у Москви свршити, догађај је, који прати цијељи свијет с. највишим и најсрднијим учешћем. Крунисање ће се обавити пред лицем изасланика свијех дворова и влада, а то значи, да на срећу и напредак народа постоје добри односији између Русије и њенијех сусједа; обавиће се посред многобројног искљученог руског народа, који одушевљено износи у ерусријет своје цару и царици своју вјерност, дубав и оданост. Мир у царству, мир између царевина; то је знамење, под којим се извршује сјајни и значајни акт крунисања у Москви. И аустројски народи, који у присуству узвишених чланова превисоке царске куће виде драгоцјену заложу пријатељских односија између оба царава двора, прате крунисање Њиховијех Величанстава у Москви с најживљим учешћем и најсрднијим жељама. Они се тврдо уздају у одржање мира, ослањајући се на мудрост владалаца, на непрекидну бригу земље Господара који се за благо и срећу својих вјерних поданика бригу као очеви за своју једу.“

Полузванични лист њемачког царства, „Норд. Алг. Цтг.“ овако се изражава о значају крунисања цара: „Самодржавни Господар свијех Руса, који ће се сјутра у Москви свечано миропомазати и крунисати, представљен је у души руског народа као овапућена сума све власти божје и човјечанске у једној личности владалачкој, а то је представа, која моћно служи ствари мира, законитости и државног поретка. Да Русију виде у чврстој и трјој свези с миром, то мора бити најискренија жеља свијех, који поштено мисле с њеном будућношћу као и с будућношћу овога дијела свијета. У том смислу бар њемачки народ уири данас своје погледе на далеки исток пут Москве. Нека би Бог дао да московска светковина постане исходниште новог доба мира и среће свијех народа.“

На сами дан крунисања цар је издао проглас на свој народ, у којем је обилно излио своју владалачку милост над многијех кривцима и преступницима и иначе народу учинио велике олакшице у државним теретима и т. д.

У Францеској је иначе све у реду, само још фале Францезима — колонијални ратови. Сада, хвала Богу и — Бисмарковом вјештом настојању, имају и тога нуне шаке. Тек што су се са великом натегом и големим трошковица угуњездили у Тунису, гдје им је сав добитак у томе што су за неколико стотина милиона франака постали лакши и за неколико хиљада својих војника слабији, ево их сада гдје траже посла у — Конгу, Мадагаскару и Тонкину, дакле на сваки начин далеко, врло далеко од Алсације и Лотарингије. Због Конга су се омразили с Португалијом, због Туниса с Италијом, због Мадагаскара и Тонкина с Инглезима и Кинези-

ма, а у свему том иду им на руку њихови пријатељи — Нијемци.

Сада раде њихове експедиције највише у Мадагаскару и Тонкину. С краљичом Ранавалом од Мадагаскара завадили су се због неизвршења неких трговачких захтјева, у самој ствари пак због тога што хоће да постану господари од тога острва и да се помажу његовим природним богатством, као што чине и с другим колонијама угледајући се при том у своје сусједе и такмаке Инглезе. Краљица Ранава-ла спрема се да дочека Францезе како ваља. Народ њен спрема се на очајну борбу. Мадагаскарска војска стоји спремна да се креће на ону тачку, на коју се мисли да ће Францези прво ударити. Францези су већ ударили на Мајунгу и бомбардањем су је освојили. Тактика мадагаскарске војске кажу да ће бити то, да ће пуштити Францезе у земљу, па ће их онда са свијех страна опколити и пресећи од мора, тако да не ће моћи ни од куд хране добити. Наравно да би у том случају Францези морали чинити нове експедиције. Мадагаскарска краљица има сада редовне војске 20.000 и то добро изјежбана војника, од којих је приличан дио острагушама наоружан, а осим тога има још и 50.000 коњаника.

И у Тонкину су Францези ратовање, али са злом срећом. Анамци су Францезе затворили у Ханоју, и кад је заповједник францески Ривијер покушао да провали, Анамци га убију на мртво, замјеника му смртно ране и војску опет у град сатјерају те је већ била опасност да се и сам град преда, што би се и догодило било, да није на брзу руку стигла помоћ од Камбоџе. На глас о овом догађају комора је једногласно закључила да се с мјеста пошаље помоћ војсци у Тонкину и допета је одмах отпремљена нова експедиција из Тулона. Да ли ће она на вријеме стићи да спаше Францезе у Тонкину од погибије, то се за сад не зна. Свакако Францеска може имати великијех неприлика због овога похода на Тонкин, јер лако би могла доћи у сукоб с Кинеском, која никако не ће да се одрече свога протектората над Тонкином.

У Аустрији изишла је царска наредба, којом се дојакониј чешки сабор распушта, те се наређује, да се за њ распишу нови избори. Ова наредба јак је озлогласила такозване либералне Нијемце, јер су они до сад господарили у чешком сабору помоћу Шмерлингов изборног реда, па им је сада неправдо, што ће им се господарство укинути правдом и правдицом која се сада Чешима удељује. Јер очевидно је, да је велика неправда било, што су Чеси до јак по Шмерлинговом реду били у мањини у свом сабору, а хоће је бројна већина у земљи. У Чешкој има 3 1/2 милиона Чеха, а 2 милиона Нијемаца. Чешки сабор броји укупно 242 члана. Није ли онда неправда, кад од 3 1/2 милиона Чеха дође у сабор само 82 Чеха, а од 2 милиона Нијемаца дође их у сабор 152? Но Шмерлинг је умно да од већине начини мањину и под његовим изборним редом био је до јак чешки народ у свом сабору притиснут. Сада је та неправда отклоњена, те ће и ствари у Чешкој поћи правилним током.

Саборски одбор у Српјемским Карловцима изаслао је једну депутацију у Будимпешту да моли владу угарску за сазив српског сабора. О томе доноси будапештаски листови овај изијештај:

Многи Инглези на и други странци, кад путују љети по нашим крајевима носе око шенира читаве струке од бијелих копрена. То штити врло добро главу и врат од јаких сунчаних стријела у Индији, Африци и Бразилији. Али за нашу климу то баш није потребно. Таке чалме могу у нашим предјелима имати само ту добру страну, да подсећају те стране на њихов домаће магле. За то можемо тај њихов невини укуе поштовати без подмијевања.

Међу капама, шенирима и племенима, што војници носе, има их врло шикозних за здравље. Било с тога што су сувише тешки, или с тога што слабо штите од снјега и кише, од зиме и сунца, или с тога што су таког кроја, висине и тежине, да су потребна многа напрезања вратних мускула, на да се одрже на глави у равнотежи.

Још вам једном понављам, па и опет љу вам поновити: врло је рђав обичај носити у кући ма какве шенире или кације, јер се тиме навлаче конгестције у главу и рано почне ошатавати коса. И ноћу треба спаваати без какве кације на глави.

(Наставиће се).

округлином и гипкошћу својих жица, те су коначна платна врло мекана и гипка. С тога осјетљиви људи, који себи у свачем угађају, најрадије носе коначан рубље.

Али тај аристократски конач има један велики недостатак, а то је, да је добар спроводник топлоте, а слабо пропушта топле зраке. Дакле има особине са свим противне онима, које се траже за хигијенску одјећу. Отуда следеће, да конач јакно расхлађује кожу. Љети врло лако и брзо унија зној, а тиме постаје још бољи спроводник топлоте, те и с тога сувише нагло расхлађује наше тијело.

Догађте свима тим незгодама још и ову, да зној, који коначна кошуља тако лако унија, испаравањем врло нагло одузима намеш тијелу топлоту.

Много назеба и реуматизама проузрокују у прољеће и љети коначне кошуље.

Ако има људи, који мисле, да је сувише плетиве носити памучне кошуље, јер су јевтиније од коначних, а они нека изнад памучне обуку и коначу, па ће с тим измирити хигијену са сујетом.

Да би се пак утјешили и те слабости, могу их увјерити, да сам познавао многе лордове из највећих инглеских породица, који увијек носе памучне кошуље, и тога се ни мало не стиде.

Коначља, по својим физичким особинама, врло се мало разликује од конач.

Најудесније су бијеле хаљине, или што отвореније боје. Што угаситија боја, тим лакше унија, и лакше испушта топлоту. На против отворена и бијела боја

слабо унија топле зраке јер их добро одбија, а тако исто и не испушта лако топлоту што се развија из нашег тијела. С тога су бијеле хаљине удесне за свако годишње доба.

Бијеле хаљине не пропуштају до тијела спољну топлоту, а зими не испуштају ону, што се из нашег тијела накупи између наше коже и хаљина. По свој прилици свима ће бити познат Франклинов опит, кад је комадица истог платна ризно бојадисана покрио снјега, па је послеје неког времена нашао, да се испод прих и угаситих крипа снјега скоро са свим растопио, на против испод бијелих врло мало.

Штарк је открио још једну особину бијелих хаљина, а то је, да много мање унијају мирисе, него ли црне. С тога су бијеле хаљине нарочито удесне за љекаре и за све оне, који по свом послу долазе у смрдљива мјеста и до смрдљивих предмета.

Још нијесам побројао све хвале бијелим хаљинама. Ево још једне. Оне нас приморавају на већу чистоту, него ли угасите, јер се на њима види одмах и најмања прљотина. Дакле и овим путем бијеле хаљине посредно потпомажу чување и поправљање нашег здравља.

Балзак је написао ову златну изреку: „Une déchirure est un malheur, une tache est un vice.“ „Подеротина је несрећа, мрља је порок.“

A tout Seigneur, tout honneur ! Шенир

је краљ одјеће, као што је глава царица међу удовима нашег тијела.

Природа је дала глави косу, а модерни је човјек томе додао капе, кације и шенире. С тога природна одјећа, видећи да је излизина, врло често напунети своје мјесто, те глави не остане другог покривача осим шенира, или косе, што се на грамове купује по берберницама.

Стари народи вјажу већином гологлави. Покривали су главу само у путу, у рату и у болести. Данас на против покривамо главу и у соби и на улици и на сунцу и у хладу, па чак и у постели. Па нам све те капе, кације, шенири и цилиндери нијесу доста. Главу и косу покривамо шениром, а шенир пола године покривамо сунцобраном. Ко зна да ли ће људи измислити сада какву мудру справу, која ће и сунцобране бранити од сунца!

Ево вам особина добра шенира:

У сваке доба године шенир треба да је врло лак, да нас не мичува од хладноће и влаге, а љети од сунчане припеке; не смије стезати, ни притискивати главу и треба да је шупљикав. Осим тога треба да што више држати у орману, а што мање на глави.

Најбољи је шенир на свијету онај, који се никада не носи.

Зими требало би носити шенире само од гипка и шупљикава филца, а љети је најбољи сламина шенир.

Државна штампарија.